

TRANSCRIPT VAN PRATEN MET DE STATEN VAN PROVINCIALE STATEN UTRECHT

7 mei 2025

1. Opening

De voorzitter: Goedenavond. Zou iedereen een plekje kunnen zoeken, statenleden in de ring en de bezoekers op de publieke tribune. Dank u wel. Welkom iedereen hier in de statenzaal, digitaal, via Teams of bij de livestream, bij Praten met de Staten in de provincie Utrecht. Vooral ook een heel hartelijk welkom aan de 19 sprekers voor vanavond. Bedankt voor uw komst. We kijken uit naar uw ideeën, meningen en visie over hoe we onze provincie beter kunnen maken of hoe het anders moet en we horen ook natuurlijk graag als het goed gaat. Mijn naam is Odile de Man, ik ben statenlid en ik ben vandaag uw voorzitter. We horen vandaag sprekers over 12 verschillende onderwerpen. Zo direct gaan we over naar die sprekers tijdens het plenaire gedeelte, en dat is hier in de zaal, en elke spreker krijgt 5 minuten. En ik zal die spreektijd wel goed in de gaten houden, want dan kan iedereen ook op tijd aan het woord komen. Ik vraag de sprekers in blokjes hier plaats te nemen aan de buitenste rand van de ring daar en dan roep ik ze in blokjes op en dan geef ik u één voor één het woord. En verhelderende vragen voor de Statenleden, die kunnen na afloop in de foyer worden gesteld. Het is heel belangrijk dat iedereen zich hier heel vrij voelt en fijn voelt, op zijn plek vanavond en het woord kan voeren en daarom wijs ik u erop dat het niet is toegestaan om bliken van goedkeuring of afkeuring te geven, niet in de zaal, niet door de statenleden en ook niet door het publiek. Na het spreken volgt het onderdeel ontmoeten en dat, zoals ik al zei, is in de foyer hier naast de statenzaal en statenleden kunnen daar met u in gesprek en u kunt over en weer vragen stellen en ervaringen delen. Mijn laatste mededeling, de bijeenkomst van vanavond, die is openbaar. Alles wat de sprekers in het eerste deel van de avond zeggen wordt opgenomen zodat het later kan worden teruggekeken. Daarnaast zal er ook een woordelijk verslag worden gepubliceerd op het stateninformatiesysteem, zodat iedereen van het publiek en de statenleden die er vanavond niet bij kunnen zijn de inbreng van u als sprekers kunnen teruglezen. Het tweede deel van de avond is zoals gezegd meer informeel van karakter en staat in het teken van ontmoeten, en hiervan zal geen verslag en geen beeld- en geluidsopnamen worden gemaakt.

2. Windenergie

De voorzitter: We gaan beginnen. Als eerste roep ik naar voren de vier sprekers die zich hebben aangemeld over het onderwerp energie. Voor windenergie zijn dat de heer Bier, de heer Weemers en de heer Erftemeijer en voor lokale opwekking en emissievrije energie na 2030 is dat de heer Van Randen. De heer Van Randen zit ook, helemaal fantastisch. Voor het onderwerp windenergie hebben we drie sprekers, en twee van hen hebben ook een presentatie, en als eerste wil ik het woord geven aan de heer Bier namens bewonersgroep Papekop tegen windturbines en u heeft ook een presentatie voor ons meegenomen. Ik geef u hierbij het woord, gaat uw gang.

Reinder Bier: Geachte staten- en commissieleden, misschien valt het u op dat het stil is in deze zaal. Dat klopt. Veel bezorgde inwoners uit Papekop en omgeving zijn vanavond in het stadhuis van Oudewater om samen met de gemeente te bepalen hoe wij ons verder kunnen weren tegen de koers die de provincie heeft ingezet. Ook de energieclub van de heer Van Essen acht het blijkbaar belangrijker om vanavond elders de eerste meedenksessie in Stichtse Vecht te organiseren. Het gevolg, deze omwonenden zijn hier dus vanavond ook niet vertegenwoordigd. Schandalig. Morgen vindt in Papekop onze eerste meedenksessie plaats. Helaas heeft de heer Van Essen geen rekening gehouden met de reeds geplande informatieavond van TenneT over de hoogspanningsmasten. Zelfs ook na verzoek van onze burgemeester en wethouder om de agenda's op elkaar af te stemmen, bleef een reactie uit. Dit is niet alleen onzorgvuldig, het is mensonterend. Sinds de verrassingsbrief van 16 januari over het projectbesluit, uw uitzicht gaat van landelijk naar zwaar industrieel, is ons leven, het dagelijkse leven, ingrijpend veranderd. De afgelopen maanden hebben wij geprobeerd het proces te doorgronden. In bijlage 1 geef ik de tijdslijn weer zoals wij deze als inwoners hebben ervaren. 2021, de gemeente Oudewater ontwikkelt samen met haar inwoners een plan, zon in gebied 8, later wind in gebied 7. Breedgedragen duidelijkheid, rust. November '23 en september '24 informatiesessies

over het geplande zonneveld in gebied 8. Nee, we gaan niet naar provinciale info sessies, want we hebben met de gemeente een plan. Oktober '24, vaststellen en goedkeuren toetsingskader voor zonnenvelden Oudewater. November '24, wat blijkt nu? In eindrapport lokaal eigendom van Energie van Utrecht blijkt dat de initiatiefnemer van het zonneveld, Lek en IJssel Stroom, inmiddels bij de provincie heeft gelobbyd voor zowel wind als zon in gebied 8, oftewel vergunningsaanvraag zonneveld voor 1 januari '25 is natuurlijk niet meer interessant als je voor een projectbesluit wind gaat. Gemeenten en inwoners zijn hierover niet geïnformeerd of geraadpleegd. Volgende pagina alstublieft. December '24, een brief van de provincie aan de gemeente, gebied 7 wordt afgewezen en waarschuwt voor een mogelijk projectbesluit. Inwoners worden wederom niet geïnformeerd. Januari '25, de wethouder krijgt een belletje dat er een projectbesluit komt. Omwonenden krijgen geen seintje. 16 januari '25, inwoners ontvangen een brief waarin zij plotseling geconfronteerd worden met het projectbesluit windenergie in gebied 8, maar over de precieze aantallen en hoogtes mag u meedenken hoor. Uit latere informatie blijkt dat het gaat om een productie van 80 gigawattuur, goed voor vier windturbines van een kwart kilometer hoog. En nu verwacht u dat omwonenden mee gaan denken? Iets met democratie. Toch voelen wij ons gedwongen om deel te nemen aan de sessies, bang dat afwezigheid geïnterpreteerd wordt als instemming. We stellen vragen, ontvangen halve of ontwijkende antwoorden of worden verwezen naar algemene factsheets. In vier dagen tijd krijgen we 47 pagina's aan antwoorden te verwerken, omdat de volgende sessie alweer op de agenda staat. Volgende pagina alstublieft. De initiatiefnemer, coöperatie Lek en IJssel Stroom, met wie wij nu moeten gaan samenwerken, lijkt de polarisatie actief te voeden. Op hun eigen website staat bijvoorbeeld een citaat over rijkelui die protesteren tegen windturbines of zonnenvelden of een buitengewoon kwalijke typering, zeker van een partij die het gesprek met omwonenden aan wil gaan. Zou u zo'n partij vertrouwen als u daarmee aan tafel moet? Tot slot, in de recent aangenomen motie wordt gesproken over de gezondheidsmonitor, zoals in Nij Hiddum-Houw. Want als we de risico's vooraf niet kunnen inschatten, dan gaan we toch gewoon monitoren? De huidige stand in Nij Hiddum-Houw, 4 gezondheidsklachten, 59 hinder meldingen. Dat zijn er nogal wat en daarbij staan niet eens de klachten van mensen die zijn verhuisd uit dat gebied vanwege de windturbines. Geachte staten- en commissieleden, de energietransitie is onvermijdelijk, maar laten we niet vergeten dat het ook een sociale transitie is en juist die sociale component wordt op dit moment genegeerd. In een provincie met weinig ruimte en een hoge bevolkingsdichtheid vraagt dit om zorgvuldigheid, transparantie en echte betrokkenheid, niet om het negeren van inwoners en het overvallen van gemeenten. Ik hoop dat ik u vanavond voldoende inzicht heb gegeven om aan de bel te trekken bij uzelf en bij gedeputeerde Van Essen. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk bedankt voor uw bijdrage. Dan de heer Weemers op persoonlijke titel. Gaat uw gang.

De heer Weemers: Geachte statenleden, vandaag spreek ik tot u namens mijzelf, mijn gezin en vele andere inwoners die zich niet gehoord voelen in het windturbineproject Hoeker-Garsten Polder te Vreeland. In dit poldertje worden vijf mega windturbines geoogd. Ik zou hier graag drie punten over willen aanstippen. Niet iedereen in de omliggende dorpen van de Hoeker-Garsten Polder heeft een uitnodigingsbrief ontvangen voor de startgesprekken. Hierin wordt aangekondigd dat er meedenksessies zouden zijn. Met andere woorden, veel omwonenden weten helemaal niet dat ze nu hun stem kunnen laten horen. Sterker nog, vandaag, vanavond, 7 mei, tijdens de schoolvakantie en tijdens dit moment van het Praten met de Staten, is een meedenksessie gepland. Daardoor moesten wij als gezin kiezen, of inspreken bij u of naar de meedenksessie. Mijn vrouw zit daar nu namens onszelf. Zelf heb ik onze paar dagen weg, onze vakantie met de kinderen, moeten verzetten om hier vandaag tegen u dit te kunnen vertellen. Kijk dus even naar het grotere plaatje. Als basis van het participatieproces, informeren, uitnodigen en luisteren, als dat niet goed is, hoe kunt u dan verwachten dat mensen vertrouwen hebben in deze besluitvorming? Mijn oproep is simpel, herstel het proces. Zorg dat alle inwoners een uitnodiging krijgen, dat ze eerlijk geïnformeerd worden en de gelegenheid krijgen om echt deel te nemen. Alleen dan is er sprake van een eerlijk transparant traject. Betrek hierbij iedereen, ook de omliggende dorpen in andere provincies en de initiatiefnemers in dit project. Die zijn nu allen niet aanwezig tijdens de meedenksessies. Waar denk je dan uiteindelijk over mee? Het tweede punt, de risico's van grootschalige mega windturbines op de gezondheid. Er zijn tal van internationale onderzoeken die wijzen op mogelijke gevolgen van laagfrequent geluid, slagschaduw, BPA en slaapverstoring. Niemand, echt niemand, die zijn gezond verstand gebruikt zou vrijwillig voor zo'n risico vlak naast woonwijken, scholen en de kinderopvang kiezen. En toch overwegen we het hier. De omgeving van de Hoeker-Garsten Polder is redelijk dichtbevolkt. Het is geen vergrijsd gebied, het zijn dorpen met veel jonge gezinnen. En waarom kiezen we dan voor deze locatie? Waarom zetten we onze gezondheid op het spel als de wetenschap nog niet uitputtend is geraadpleegd? Wie van u zou zijn eigen woning, zijn gezin, zijn kinderen



vrijwillig blootstellen aan deze situatie en in zo'n omgeving willen plaatsen? Omliggende landen, zoals Vlaanderen in België, komen hier nu op terug. Het enige juiste is pas op de plaats maken. Wacht op de uitkomsten van nieuwe onderzoeken, zoals die van het RIVM. Handel niet op basis van haast, druk, maar handel op basis van zorgvuldigheid en verantwoordelijkheid. Tot slot, wat mij eigenlijk het meeste raakt persoonlijk. Ik ben vader van twee jonge kinderen, ze zijn 3 en 5 jaar oud. Ze gaan naar school en de BSO, allebei in Vreeland, precies daar waar straks, als het plan doorgaat, mega windturbines komen op 400 meter afstand. Mega windturbines, anders is het niet rendabel en past het niet in dit poldertje. Mijn kinderen gaan dan dag in dag uit van hun jonge leven doorbrengen in een omgeving met laagfrequent geluid, wat schadelijk is. En het schrijnende is, de risico's van langdurige blootstelling aan laagfrequent geluid voor jonge kinderen is simpelweg nog niet onderzocht. Willen we echt dat onze kinderen straks de proefkonijnen zijn van deze generatie? Hoe kunt u straks in de spiegel kijken als we over 10 of 20 jaar, als het dan blijkt dat we de gezondheidsschade hadden kunnen voorkomen, als we nu maar de moed hadden om te zeggen we wachten, we nemen geen onverantwoordelijke risico's. Wie van u heeft de moed om op te staan en het juiste te doen? Als bezorgde vader heb ik mijn zorgen gedeeld met de provincie, maar deze worden genegeerd. Alles lijkt besloten, alsof er geen andere weg is. Deskundigen en onderzoeken worden nu aan de kant geschoven. Het is onvoorstelbaar dat ik straks misschien mijn huis moet verkopen en ergens anders een veilige plek voor mijn kinderen moet gaan zoeken. Zij willen niet weg, maar ik kan niks beloven als dit zo doorgaat. Dit doet me het meeste pijn en het is niet uit te leggen aan mijn kinderen. Mijn dringende oproep aan u allen is respecteer het voorzorgsbeginsel, respecteer de volgende generatie, zorg voor een transparant proces en stel duidelijke afstandsnormen vast die veiligheid en de gezondheid van de inwoners vooropstellen. Niet later, nu. Niet uit economische haast, maar uit menselijke verantwoordelijkheid. De toekomst ligt in uw handen voor de volgende generatie. Het zou toch zonde zijn als we straks groene stroom hebben, maar een onderontwikkelde volgende generatie achterlaten? Kijk in uw hart en in de ogen van al die kinderen die straks hieraan worden blootgesteld. Met vertrouwen wil ik jullie bedanken.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Dan de heer Erftemeijer namens de Hoeker en Garsten Polder uit Stichtse Vecht en u had ook een presentatie. Gaat uw gang.

Frans Erftemeijer: Mijn naam is Frans Erftemeijer, ik spreek namens de stichting HG Polder, zoals u al zei. Ik ben zelf vele jaren werkzaam geweest in de coating industrie en ik heb daarbij intensieve samenwerking gehad met het RIVM en andere overheidsinstanties. Allereerst het goede nieuws, eind december 2024 heeft de Europese commissie een verbod op het gebruik van Bisfenol A in materialen die met levensmiddelen in contact komen aangenomen, rekening houdend met de laatste risicobeoordeling van de Europese Voedsel- en Warenautoriteit. Waarom is dat goed nieuws? Eerst even wat uitleg. De afkorting staat voor Bisfenol A, het is een zeer giftige stof die al bij zeer kleine hoeveelheden grote schade voor de gezondheid oplevert. Dagelijkse inname voor een volwassene van BPA moet lager zijn dan een 100 miljoenste deel van een gram BPA. BPA stapelt zich in het lichaam na vele jaren op tot ziekmakende hoeveelheden, tientallen soorten zeer ernstige ziekten en onvruchtbaarheid zijn het gevolg. Het gebruik van BPA voor verpakkingsmateriaal is inmiddels sterk afgenomen. Tot zover het goede nieuws. Windturbine wieken zijn opgebouwd uit hout, glasvezel, koolstof, epoxyhars en een coating. De laatste twee bevatten allebei BPA. De huidige generatie van drie stuks windturbine wieken hebben een totaalgewicht van 60.000 kilo, waarvan een kwart BPA is. Een groot deel wordt omgezet in een epoxyhars en een onbekend deel komt vrij in het milieu. Het aantal windturbines zal in 2050 verdrievoudigd zijn, ze zullen in totaal 10 keer meer BPA bevatten dan nu en er is wel een beschermde laag op de wieken en die dient om de microplastics en BPA uitstoot tegen te houden. Het RIVM stelt gerust en zegt er komt maar 0,2 gram BPA vrij per jaar uit de wieken van een windturbine. Dat is gebaseerd op een zogenaamde whitepaper van de epoxyhars fabrikanten uit 2015, die het zelfs verwaarloosbaar noemen. Daarnaast gebruikt het RIVM geheime berekeningen. Dit is dus niet onafhankelijk, niet openbaar en niet verifieerbaar. Ik word er helemaal niet gerust op, vooral niet voor mijn kinderen en kleinkinderen, want BPA bouwt zich langzaam op in het lichaam. Wat is er bekend? De foto's hierbij komen van de presentatie van Roland van Giesen eerder in Woerden. Op de foto's zien we de praktijk, BPA die vrij kan komen door erosie van de wieken. Het RIVM neemt voor deze erosie alleen het uiteinde van de wieken aan de voorkant mee, maar het beschadigd oppervlak is echter veel groter dan die 10, 20 vierkante meter. Totaal oppervlak van de wieken is 550 vierkante meter. U ziet de beschadigingen goed bij de zwarte delen. Hier zo'n voorkant, leading edge, met erosie, waar de regen tegenaan slaat met een snelheid van 300 tot 500 kilometer per uur. Onderzoeken van onder meer TU Delft en University of Strathclyde geven een erosie van meer dan 140 kilo per windturbine per jaar bij constante regen. Onderaan de foto ziet u de impact van uv-straling op windmolenwieken en



die wordt niet in het onderzoek meegenomen door het RIVM, maar het is wel degelijk, na 1000 uur UV-test, ziet u de schade. Nou, al na een paar maanden in praktijk en er is ernstige schade aan de beschermende laag. Daarnaast is de informatievoorziening door de GGD naar provincie, gemeente en omwonenden in belangrijke mate niet juist. Zo bleek onlangs nog bij een voordracht bij de gemeente Amersfoort. Dat was wel een dieptepunt in de communicatie en het vertrouwen, juist op het moment dat de norm 20.000 keer strenger is geworden vanuit de Europese Voedsel- en Warenautoriteit. Er is sprake van bagatelliseren van het gebruik van BPA door te zeggen dat het overal in zou zitten, wegverkeer, landbouw, et cetera. De GGD zegt dan ook dat de emissie marginaal is, er is geen lokale verhoging en het is niet meetbaar. Daarbij citeert ze uit de rapportage van de windturbine sector, die dan zelf ook weer naar het RIVM verwijst.

De voorzitter: Mijnheer Erftemeijer, u bent door uw tijd heen. Wilt u een soort afrondende zin, die gun ik u nog. Gaat uw gang.

Frans Erftemeijer: Dat doe ik. Het RIVM dient spoed te maken met een risicobeoordeling van BPA voor windturbines op land, gezien het voorafgaande is het onverantwoord om de windturbines uit te rollen zonder te wachten op de nieuwe normen. Het gaat om de gezondheid van u, uw kinderen en uw kleinkinderen. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk bedankt, ook voor de snelle afronding.

3. Lokale opwekking emissievrije energie na 2030

De voorzitter: Dan over het onderwerp lokale opwekking emissievrije energie na 2030. De heer Van Randen op persoonlijke titel. Gaat uw gang.

De heer Van Randen: Dank u wel. Geachte dames en heren, statenleden, in opdracht van de landelijke overheid verplichten de provinciale staten de gemeenten en hun provincie om te investeren in opwekking van emissievrije energie. Daarvan zijn mij drie vormen bekend: windmolens, zonnepanelen en kernenergie, elk met hun specifieke voor- en nadelen, waarvan ik graag de belangrijkste onder uw aandacht breng. Windmolens, die leveren alleen energie als het waait. Ten gevolge van opslag en dergelijke levert een windmolen op land uiteindelijk ten hoogste slechts 20 procent van zijn normale elektrische vermogen. Een windmolen met bijvoorbeeld een nominaal vermogen van 6 megawatt is een stalen kolom van 120 meter hoog met wieken rekkend tot 200 meter hoogte. Voor meerdere windmolens is een onderlinge afstand nodig van 3 of 4 keer de hoogte, dus voor dit soort windmolens een afstand van 600 tot 800 meter. Zo'n windmolen levert energie voor 21 huishoudens. Voor een project zoals Rijnenburg zijn wel 10 of 12 van dergelijke zwaaiende Euromasten noodzakelijk. Daar zit de bevolking op het algemeen niet op te wachten. Zonnepanelen, deze leveren energie in en rond de zomer, als de energiebehoefte minimaal is en teruggeleverde energie geld kost in plaats van dat het oplevert. Ik zou er nu niet meer in investeren en ik wil hier ook verder geen woord over vuilmaken. Kernenergie is ontdekt in het spoor van de relativiteitstheorie van Einstein. Ongeveer 100 jaar geleden zijn twee werkende prototype kernreactoren gemaakt, twee soorten, uranium reactoren en thorium reactoren. Er is toen besloten om uranium reactoren verder te ontwikkelen, omdat van thorium reactoren geen bommen gemaakt zouden kunnen worden. Zoals bekend was toen ruim 10 jaar later een bom nodig om een eind te maken aan de Tweede Wereldoorlog. Maar thorium reactoren zijn veel veiliger dan uranium reactoren. Bij thorium reactoren dooft de kernreactie automatisch als het proces uit de hand loopt. Bovendien is het resterende kernaafval veel minder radioactief dan bij uranium reactoren. Thorium reactoren werken bij atmosferische druk en een explosie is dus uitgesloten. Bij thorium reactoren is het radioactief afval licht radioactief en hoeft het niet ondergronds te worden opgeslagen of op exotische plaatsen, kan bovengronds worden opgeslagen en hoeft geen 10.000 tot 20.000 jaar, dat is ver buiten ons denkvermogen qua tijdspaden, te worden opgeslagen, maar slechts 300 jaar. Dus ongeveer de tijd die is verlopen tussen de Tachtigjarige Oorlog en de Eerste Wereldoorlog. Dat is iets voor ons wat u kunt overzien. Volgens emeritus hoogleraar Turkenburg van de universiteit hier ter plaatse en ook volgens professor '...' duurt het zeker 20 jaar om een thorium centrale te ontwikkelen. Zij doet het dan op een '...' formaat centrale met bijbehorende regelgeving. Kerncentrales zijn tot nu toe altijd gebouwd als grote centrales, zoals in Borssele. Er is nu echter behoefte aan kleine modulaire centrales voor lokale energievoorziening. Dan is er geen noodzaak om het landelijk net te

verzwaren en voor kleine modulaire centrales zijn op dit moment drie aanbieders. Rolls Royce uit Engeland propageert al geruime tijd in het Verenigd Koninkrijk kleine uranium gestookte reactoren van ongeveer 300 megawatt.

De voorzitter: Mijnheer Van Randen, uw tijd is voorbij. Wilt u een laatste afrondende zin aan ons richten alstublieft?

De heer Van Randen: Er zijn op dit moment in ontwikkeling in Denemarken, bij Copenhagen Atomics, kleine thorium centrales die passen in een 40 voets container. In Nederland is dezelfde ontwikkeling gaande met Thorizon samen met Van der Leegte, die in 2032 een dergelijk centrale kunnen aanbieden. Dank u wel.

De voorzitter: Heel hartelijk bedankt. U kunt alle vier weer plaatsnemen op de publieke tribune, tenminste als u dat wilt. Dank u wel.

4. Statenbrief Reacties op Startnotitie wijziging Omgevingsvisie en –verordening

De voorzitter: Dan wil ik graag naar voren roepen vijf insprekers, die hebben het over onderwerpen die betrekking hebben op de commissie Ruimtelijke Ontwikkeling en Wonen. Ten eerste mevrouw Piret-Gerard, de heer Asselbergs, de heer Van Motman, mevrouw Buiten en mevrouw Le Roy. Excuses. Dan spreekt mevrouw Piret-Gerard in namens Natuur en Milieufederatie Utrecht, Utrechts Landschap, Landschap Erfgoed Utrecht, Natuurmonumenten en IVN Natuureducatie en het gaat over de statenbrief Reacties op Startnotitie wijziging Omgevingsvisie en –verordening. En deze statenbrief Reacties op de Startnotitie wijziging Omgevingsvisie en -verordening staat ter informatie bij de vergaderstukken van de commissie ROW van 14 mei 2025. In deze statenbrief staat een overzicht van de reacties van de partners van de provincie op de in de startnotitie vermelde voorgenomen wijzigingen van deze omgevingsvisie en hoe deze reacties een plek krijgen in het proces van de wijziging van de omgevingsvisie en van de omgevingsverordening. Mevrouw Piret-Gerard, gaat uw gang.

Mevrouw Piret-Gerard: Sorry. Geachte leden van de provinciale staten, ik spreek namens de samenwerkende Utrechtse Natuur en milieuorganisaties. We hebben een reactie ingediend naar aanleiding van de Startnotitie wijziging Omgevingsvisie en omgevingsverordening. Onze reactie blijft van kracht. We waarderen de mogelijkheid om bij te dragen aan dit wijzigingsproces en om onze inbreng te leveren. Fijn dat we in plaats van via een markt input kunnen leveren, bij thema en gebiedsgerichte gesprekken. Daar zullen we beter tot ons recht komen. Echter, het is voor ons nog niet helemaal duidelijk of al onze punten uit onze reactie worden meegenomen in het wijzigingsproces. Daarom geven we hier graag vijf aandachtspunten mee. Eén, ga voor meer helderheid. Allereerst is ons niet helder wat er nu daadwerkelijk gewijzigd wordt, omdat een overzichtelijke lijst met toelichting op de punten hiervan ontbreekt. Dat maakt het voor ons lastig overzicht te krijgen wat de breedte van de aanpassingen zal zijn. De statenbrief roept ook vragen op. Er wordt een samenvatting gegeven van de reacties die 26 organisaties gaven op de Startnotitie. Daaruit blijkt dat alle organisaties het voorgenomen onderzoek, of minder en soepelere regels, meer maatwerk mogelijk is, onderschrijven. Deze samenvatting is te kort door de bocht. Betekent dit bijvoorbeeld dat de provincie meer uitzonderingen op de regio's wil? En zo ja, voor welke onderwerpen? Als dat inhoudt dat natuur, biodiversiteit en landschap minder beschermd worden of dat het ruimtegebruik niet langer zorgvuldig wordt beoordeeld, kunnen wij ons daar niet in vinden. Twee, maak leidende principes echt leidend. Wij vinden dat de leidende principes die genoemd worden in de Omgevingsvisie en Startnotitie verder uitgewerkt moeten worden in de verordening, zodat ze ook echt leidend zijn bij ruimtelijke keuzes. Wij begrijpen uit de statenbrief uitwerking en borging waterbodembodem sturend dat het principe water en bodembodem sturend, zowel in het provinciaal beleid als in de verordening, wordt uitgewerkt. Het is goed dat dit principe via kaarten wordt vertaald naar ruimtelijke keuzes, zoals het opnemen van de geschiktheidskaart voor woon- en werklocaties in de verordening. Wij pleiten ervoor om ook principes zoals toekomstbestendig, natuurinclusief, klimaatadaptief, circulair en functiecombinaties concreet in de verordening op te nemen, met regels die vereisen dat nieuwe ontwikkelingen aan deze kwaliteiten voldoen. Neem daarnaast ook het landschapstypen en de groenblauwe dooradering op als richtinggevend principe in de Omgevingsvisie en leg instructieregels vast in de verordening, zodat ambities geborgd worden. Onze oproep is dus concrete regelgeving voor leidende principes is nodig om deze te realiseren. Zonder duidelijke regels blijven grondposities de ruimtelijke keuzes bepalen. Drie, ga voor basiskwaliteit natuur overall. Volg het voorbeeld van provincies als Drenthe, Overijssel en Zuid-Holland en geef beleidsmatig invulling aan en streven naar basiskwaliteit natuur in de hele provincie. Basiskwaliteit natuur draagt bij

aan een kwalitatieve, gezonde leefomgeving. Vier, veranker het uitvoeringsprogramma impuls Kaderrichtlijn Water goed in de Omgevingsvisie en –verordening. Zorg ervoor dat het definitieve uitvoeringsprogramma impuls Kaderrichtlijn Water meegenomen wordt in het huidige wijzigingsproces van de Omgevingsvisie en -verordening en verankerd wordt in de verordening, zodat deze doelen ook voor 2027 gehaald kunnen gaan worden. Vijf, voer als provincie een actief grondbeleid. Zorg voor voldoende beschikbaar instrumentarium, ondersteunend aan de Omgevingsvisie en –verordening. Zet daarbij met name in op actief grondbeleid ten behoeve van het vergroten van het bosareaal, het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland en 10 procent groenblauwe dooradering. Een actief grondbeleid ondersteunt de uitvoering van de verordening door grondgebruik gericht aan te passen aan milieudoelstellingen. Tot slot, dank voor de gelegenheid om vandaag te spreken. We hopen met onze input bij te dragen aan een sterker beleid op het gebied van natuurbescherming en toekomstbestendige, natuurinclusieve ruimtelijke ontwikkelingen, namens Natuurmonumenten, Utrechts landschap, Landschap Erfgoed Utrecht, IVN Natuureducatie en Natuur en Milieufederatie Utrecht.

5. Statenbrief Informeren toekomstvisie Landgoed Paleis Soestdijk

De voorzitter: Hartelijk dank. Het volgende onderwerp is de Statenbrief Informeren toekomstvisie Landgoed Paleis Soestdijk. In de statenbrief staat informatie over de toekomstvisie die de MeyerBergman Erfgoed Groep heeft opgesteld voor het landgoed Paleis Soestdijk. Dit naar aanleiding van het vernietigen van het besluit over het bestemmingsplan door de Raad van State. Op dinsdag 1 april was hiervoor een informatieve bijeenkomst georganiseerd voor raads- en statenleden bij Paleis Soestdijk, waarin deze nieuwe visie nader is toegelicht. De door gedeputeerde staten toegezegde statenbrief Evaluatie uitspraak Raad van State Paleis Soestdijk volgt in de commissieronde van juni. Hiervoor spreken in de heer Asselbergs en de heer Van Motman. De heer Asselbergs, ik geef u als eerste het woord.

De heer Asselbergs: Dank u wel. Soms is het verschrikkelijk eenvoudig. In die visie van de MeyerBergman Groep over het Paleis Soestdijk spreekt men weer over 5000 bezoekers per evenement en dat leidt tot grootschalig wildparkeren in de directe omgeving van het paleis, met name in de woonwijk Soestdijk. In de achter ons liggende jaren is er men niet één keer in geslaagd om dat wildparkeren te voorkomen. Wel plaatste men hekken met borden en mededelingen en boa's bij de ingangen van de wijk. Echter, de boa's kregen geen werkbare instructies mee en zaten dan ook voor aanvang van de evenementen de krant te lezen in hun auto's. Wildparkeren op zich levert beperkte overlast, de overlast komt van de inzittenden van de auto's, die na afloop van het evenement rond middernacht luid joelend naar hun auto's lopen. De slaande autodeuren, de luide muziek en het meezingen met open ramen zorgen voor erg veel lawaai bij ieder evenement. Per saldo vrezen de buurtbewoners elk evenement vanwege dat middernachtelijk lawaai. U kunt lezen in het plan dat er bij het Paleis ongeveer 200 parkeerplaatsen zijn en aan de overkant van de straat, in wat nu Herencluster heet, ook iets van 200 parkeerplaatsen. Die 5000 mensen, die komen gemiddeld met 2000 auto's. Daar is geen plaats voor. Daar zijn wel pogingen toe gedaan, maar de MeyerBergman Groep liet dan de bezoekers daarvoor betalen en die kiezen dan voor gratis parkeren in de woonwijk en dat gaat gewoon door. Een vergunning geven, de overheid dient zich dat te realiseren en hier past eigenlijk maar één ding en dat is nee tegen 5000 bezoekers per dag. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank voor uw bijdrage. De heer Van Motman, gaat uw gang.

De heer Van Motman: Dank u wel. Geachte leden van provinciale staten, de verstreckende plannen die de eigenaar van het ensemble landgoed Paleis Soestdijk had bedacht zijn gelukkig twee jaar geleden vernietigd door de Raad van State. Als buurtbewoner ben ik zeer betrokken bij de ontwikkeling van het landgoed en het recente krantenartikel en de recente visie op de duurzame instandhouding van Paleis Soestdijk brengt mij hier om twee zorgen uit te spreken over hetgeen ik gelezen heb. Eén, men heeft het in de visie over het ontwikkelen van het landgoed in drie zelfstandige deelgebieden om een hogere inkomstenstroom te realiseren, maar ik zie nergens de financiële onderbouwing in hoeverre deze inkomsten worden aangewend om het paleis te restaureren. En dat was toch het doel van de hele verkoop aan MeyerBergman? Tweede punt is, ik lees in het visiedocument ook dat de eigenaar van plan is om een tienjarige overeenkomst te sluiten met het COA, zodat zij het voormalige marechaussee-terrein kunnen gebruiken

voor de opvang van asielzoekers. De grote vraag hier is opnieuw waar de overeenkomst is die ervoor zorgt dat de opbrengsten van de opvang ten goede komen aan het ensemble landgoed Paleis Soestdijk. Concluderend adviseer ik u dan ook om de visie te retourneren met de opmerking dat geen enkele vervolgstap in behandeling zal worden genomen door de staten zonder gedegen financiële onderbouwing voor de restauratie van het landgoed. Ik dank u.

De voorzitter: Hartelijk dank voor uw bijdrage.

6. Zonering van recreatie en natuur n.a.v. Memo Stand van zaken recreatiedruk op natuurgebieden

De voorzitter: De volgende inspreker gaat over de zonering van recreatie en natuur naar aanleiding van de Memo Stand van zaken recreatiedruk op natuurgebieden. Bij de stukken van de commissie LWM, dat staat voor Landelijk gebied en Water en bodem en Milieu, van 21 mei aanstaande zit een memo over de recreatiedruk op natuurgebieden. Bij dat memo hoort een ecologische onderbouwing van zonering en de komende tijd wordt bekend of de commissie dat memo en de ecologische onderbouwing daadwerkelijk op 21 mei gaat bespreken. Bij dit onderwerp spreekt in mevrouw Buiten namens Utrechts Landschap, Natuurmonumenten, nu, Landschap Erfgoed Utrecht en IVN Natuureducatie. Gaat uw gang.

Nicolette Buiten: Ik geloof dat u mij geen vraag mag stellen, maar ik wil even beginnen met een vraag aan u.

Welke soort denkt u dat wij het meeste zien langskomen op de wildcamera beelden van onze ecoducten? Nou verwacht ik niet dat u allemaal hier door de zaal gaat schreeuwen, maar ik hoop dat u in gedachten even die vraag voor uzelf wilt beantwoorden. Want dat is namelijk de mens en zoals u misschien ook weet, de ecoducten zijn afgesloten voor publiek, want het is de bedoeling dat het wild daar rust heeft. U begrijpt dan ook dat wij heel erg blij zijn met uw motie 24-98 Geef de dieren in het wild rust en ruimte, waarbij GS verzocht worden rustgebieden voor flora en fauna aan te wijzen en te realiseren. En wij onderschrijven dat zonering heel hard nodig is om biodiversiteit te behouden. De natuur is kwetsbaar en verstoring door recreatie is, naast onder andere verzuring, vermessing, verdroging, versnippering en verontreiniging, een van de vele factoren die de biodiversiteit bedreigen. PS hebben recent de memo Stand van zaken recreatiedruk op natuurgebieden, met de bijbehorende notitie ecologische onderbouwing van zonering, ontvangen en die memo rapporteert over de voortgang van de afhandeling van die motie. De memo en die ecologische onderbouwing staan nog niet ter bespreking op de agenda van de commissie, maar wij denken dat dat wel zinvol is om te doen en we willen u daarbij graag het volgende meegeven. In die memo valt op dat het vooral gaat over rustgebieden, maar wij zijn van mening dat gelijktijdig ook zorgvuldig beoordeeld moet worden waar de recreatieve functies, zoals parkeerplaatsen, horeca en campings, een plek kunnen krijgen, want die functies hebben immers een uitstralende werking in hun omgeving. En een individuele terreinbeheerder kan op eigen grondgebied wel zoneren, maar zonering wordt pas effectief als functies van meerdere grondeigenaren op elkaar zijn afgestemd. En het realiseren van een rustgebied nabij een parkeerplaats of een horecavoorziening zal nooit een succes kunnen worden en daarbij moeten we erkennen dat sommige functies niet op de juiste plek liggen en dat uitbreiding op zo'n locatie dus nooit een optie kan zijn. En soms moet je zelfs nadenken over uitplaatsing van die functies en dat is geen leuke boodschap, maar wel noodzakelijk voor een effectief behoud van biodiversiteit. Om die zonering effectief te maken moet deze de hele provincie beslaan. Die notitie ecologische onderbouwing gaat over de Heuvelrug, en natuurlijk is de Heuvelrug een uitstekend begin en daar is ook al heel veel voorwerk voor gedaan in de vorm van kaarten met rustgebieden en met dynamische gebieden waar recreatie de boventoon voert, maar dit is ook nodig voor de rest van de provincie. En wij verzoeken u om dan bij de uitwerking van die zonering de TBO's en het UPG te betrekken. Het is belangrijk te beseffen dat de bestaande natuur geen extra recreanten meer kan opvangen en dat er dus, gelijktijdig met de zonering, echt werk gemaakt moet worden van het realiseren van nieuwe recreatiemogelijkheden, vooral in en rondom de stad en dat moeten locaties en routes zijn die lopend of fietsen vanuit de stad al interessant en goed bereikbaar zijn, bijvoorbeeld door een koppeling te maken met architectuur, erfgoed, industrieel erfgoed en natuur in de stad. Ook bestaande klompenpaden kunnen helpen de recreatiedruk op te vangen. Om te voorkomen dat er opnieuw slechts mooie kaarten worden gemaakt, verzoeken wij u de zonering op te nemen in de Omgevingsverordening, waarbij die rustgebieden op de kaart worden vastgelegd en in de regels wordt uitgewerkt welke consequentie de zonering heeft voor ruimtelijk gebruik van de gebieden. In onze schriftelijke reactie hebben we

nog enkele opmerkingen gemaakt over de notitie ecologische onderbouwing, omdat we vinden dat die nog niet compleet is en aanscherping verdient, waarover we graag meedenken. Samengevat, wij verzoeken om de zonering concreet uit te werken in de verordening op de kaart en in de regels, waarbij de zonering de hele provincie moet beslaan, de zonering moet gaan over rustgebieden en gebieden waar de nadruk meer op recreatie ligt, en wij vragen om bij de uitwerking de TBO's en het UPG te betrekken en waarbij de zonering hand in hand moet gaan met de realisatie van nieuwe groene gebieden en recreatiemogelijkheden in en om de stad. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank voor uw bijdrage.

7. Burgerinitiatief Heroverwegingsverzoek woningbouw op landgoed De Oude Tempel

De voorzitter: De volgende spreker gaat over het burgerinitiatief Heroverwegingsverzoek woningbouw op landgoed De Oude Tempel. Het onderwerp Oude Tempel is meermaals in de commissie ROW geagendeerd en besproken, dit toont aan dat het onderwerp leeft onder de bevolking en in uw staten. Bij dit onderwerp spreekt in mevrouw Le Roy namens Comité Landgoed De Oude Tempel. Gaat uw gang.

Helen Le Roy: Goedenavond allemaal. Fijn dat u gekomen bent, want dan kunt u weer iets horen over De Oude Tempel. Onlangs zijn wij een burgerinitiatief gestart, omdat wij de gemeente vragen in heroverweging te nemen het plan Oude Tempel. De Oude Tempel wil wederom gewoon natuurlijk blijven en de gemeente wil bouwen op het oude plan, dat is het nieuwe plan Wonen met de dassen en dat willen ze doen op het oude plan. Dat kan dus niet zeggen wij, dus wij willen dat het heroverwogen wordt. Wij maken ons ernstig zorgen over de das. D, D, D, das de dupe. De das is weer de dupe, want als we even teruggaan naar de Groene Hoogte, waar immers ook illegaal gebouwd is en waar nooit iets gecompenseerd is, is daar 8 hectare foerageergebied weggenomen van de das en van al het ander wild en klein wild wat er leeft. Op dit moment trouwens is er dagelijks een ree die door het hele bos loopt en veelvuldig door ons allemaal gezien wordt. Onlangs heb ik hier ingesproken met Ton Meijer van Das & Boom en hij heeft alles heel erg goed uitgezocht en zegt er is ook niks gecompenseerd, er is 8 hectare afgenomen, het is een economisch delict. Dat zit nog steeds bij ons in de la om aangifte over te doen. Als we naar punt twee gaan, dan zet ik even de groene hoed op van groen. Er zijn namelijk, even met mijn buurvrouw refererend, ecoducten bij ons en daar is ook het ecoduct Boele Staal. Toen dat gebouwd ging worden heeft Defensie gezegd dat gooien wij nooit open. En heel terecht over dat het meeste wild wat er gezien wordt zijn mensen, maar niet bij ons, want dat hele ecoduct is niet alleen voor de mensen afgesloten, maar ook voor de dieren. Dus die kunnen helemaal niet doorstromen, wat de bedoeling was. Dat is al jaren afgesloten. Daar hebben wij ook fotootjes van, dat er zulke gaatjes zijn waar misschien een slangetje doorheen kan. Dus dat ecoduct is dicht en dat is gebouwd met de gedachte erachter als wij in het Oude Tempel, landgoed Oude Tempel, gaan bouwen, dan wordt dat daarmee betaald, 20 miljoen. We zijn nu heel veel jaar verder, denkt u, met wat er nu in de wereld gebeurt, de kosten van de bouw en alles wat er speelt, en het zogenaamd bouwen in het groen, waardoor er veel minder woningen daar gebouwd kunnen worden, dat dat nog 20 miljoen gaat opbrengen? De vorige keer hebben we hier ingesproken in de commissiezaal en daar hebben we het gehad over dat het helemaal financieel niet haalbaar is. Onmogelijk dat daar überhaupt nog geld uit komt. Dus we hebben de tapes van Defensie, we gooien dat nooit open, er is niets gecompenseerd, het gaat het niet opbrengen. En dan komen we bij punt drie en dan moet ik helaas een andere pet opzetten, want dan hebben we te maken met provinciale staten. Want die heeft namelijk twee petten op, die heeft de zogenaamde pet op van financieel belanghebbenden bij De Oude Tempel, Hart van Heuvelrug, maar het is ook de partij die de ontheffingen moet verlenen. Hoe kan dat nou? Daar is een oud gezegde over, de slager die zijn eigen vlees moet keuren. En dat is hier het geval. Dat is toch een beetje gek als we daarover nadenken, dat dat zo loopt? Wij vinden dat in ieder geval heel vreemd, dat dat kan. Tot slot heb ik dan punt vier en daar gebruik ik weer een afkorting voor: NNN. Dus we hebben DDD, das de dupe, en we hebben NNN, Natuurnetwerk Nederland. Daar viel De Oude Tempel onder en ergens, wat al meer gebeurd is met van recreatie naar bouwgebied, spiegelen ze soms even de bestemmingen en is het opeens geen onderdeel meer van. Wij willen strijden voor Oude Tempel gewoon weer onder Natuurnetwerk Nederland. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank voor uw bijdrage. U kunt allen weer plaatsnemen op de publieke tribune. Dank u wel.

8. Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) / Kader Richtlijn Water (KRW)

De voorzitter: Dan vraag ik opnieuw een vijftal sprekers naar voren. Dat is de heer Starre, de heer Peeters, de heer Jongerius heeft een leuke band, dus daarvoor in de plaats komt de heer Van Haarlem, de heer Koster en mevrouw Copijn. Toch nog iemand die ook nog graag wil spreken, dus die komt helemaal aan het einde. We gaan nu eerst verder met de eerste drie sprekers, willen komen spreken over Utrechts Programma Landelijk Gebied, UPLG, en de Kaderrichtlijn Water, KRW. De commissie die over landbouw en waterbeleid gaat, LWM, bespreekt in haar volgende vergadering op 21 mei in elk geval het Utrechts Programma Landelijk Gebied, omdat daar enkele stukken voor op de agenda staan. Bij de stukken voor die vergadering zit ook het uitvoeringsprogramma om een impuls te geven aan de Kaderrichtlijn Water, afgekort de KRW. Doel van die Europese regels is het realiseren en behouden van schoon en gezond oppervlaktewater en grondwater. Het college zegt alles op alles te willen zetten om aan die Kaderrichtlijn Water te voldoen. In het uitvoeringsprogramma staat welke aanvullende inspanningen en maatregelen het college wil nemen. Die houden soms verband met het UPLG. Enkele maatregelen, gebruik van glyfosaat, uitbreiden van het verbod op het gebruik van gewasbescherming, uitfasen van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen en ook wil het college geen uitbreiding of overschakeling naar niet-biologische sierteelt. De komende tijd wordt duidelijk of de commissie op 21 mei daadwerkelijk met het college en onderling in gesprek gaat over dit uitvoeringsprogramma en daarmee akkoord gaat. Bij dit onderwerp spreken dus in de heer Peeters, de heer Van Haarlem en de heer Koster. Ik geef als eerste de heer Peeters namens Agractie/Proeftuin Randwijk het woord. Gaat uw gang.

De heer Peeters: Goed, dank u wel. Geachte voorzitter, geachte statenleden en overige aanwezigen, Utrecht heeft een moderne innovatieve fruitsector. Als fruitteelt adviseur, verbonden aan fruit consult, en nauw betrokken bij Proeftuin Randwijk en het fruit onderdeel van de universiteit van Wageningen, van Wageningen University & Research, zie ik van dichtbij hoe hard er wordt gewerkt aan verduurzaming. Sinds 2000 is de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen in onze sector met 75 procent gedaald. Overschrijdingen van fruitteelt gerelateerde middelen in het oppervlaktewater, ooit een groot probleem in de jaren '90, zijn nu vrijwel verdwenen. Toch dreigt er nieuw beleid via het Utrechts Programma Landelijk Gebied waarin u voorstelt gewasbeschermingsmiddelen verder te beperken of te verbieden en in sommige gebieden zelfs uitsluitend biologische teelt toe te staan. In de plannen benoemt u specifiek de fruitsector als sector die sterk bijdraagt aan de vervuiling van het oppervlaktewater en grondwater. Ik vraag u met klem kijk eerst goed naar de feiten. Ten eerste wil ik het even hebben over het grondwater. In de resultaten van de onderzoeken uit 2024 van het diep en ondiep grondwater ziet men dat fruitteelt percelen meer middelen in het grondwater bevatten dan andere teelten, maar bij de resultaten ziet men nauwelijks fruitteelt gerelateerde middelen. Het onderzoek uit 2023 van ondiep grondwater laat ten aanzien van boomgaarden wat gevarieerder beeld zien, maar laat ook zien dat ook hier de niet fruitteelt gerelateerde middelen sterk overheersen. In feite laat het onderzoek zien dat de druk op het grondwater vanuit de fruitteelt beperkt is. Het is belangrijk om te onderzoeken waar de stoffen die in het grondwater gevonden worden hun oorsprong vinden. Zeer waarschijnlijk ligt de oorsprong in het oppervlaktewater, dus uiteindelijk in stedelijke of industriële vervuilingen. Bijvoorbeeld de veelvuldige aanwezigheid van DEET, het muggenmiddel, laat goed de rol zien van stedelijke vervuiling op grondwater. Vanuit het oppervlaktewater kunnen betreffende middelen door infiltratie of irrigatie onder de fruitpercelen komen. Mijn oproep is dan ook, beoordeel de rapportages over grondwaterkwaliteit samen met onafhankelijke teeltdeskundigen om te kijken of het logisch is dat de gevonden middelen ook daadwerkelijk uit betreffende teelt komen, of dat er andere bronnen zijn. Ik draag daar graag mijn steentje aan bij, mocht dat nodig zijn. Als we kijken naar het oppervlaktewater, dan zien we ook hier dat een groot deel van de aangetroffen overschrijdingen geen agrarische herkomst hebben. Denk hierbij aan DEET, imidacloprid, permethrine of fipronil, maar ook aan diverse industriële vervuilingen, die echter wel onder het kopje bestrijdingsmiddelen vallen, middelen afkomstig uit huishoudens, riolen en zeker ook uit de vlooiënbanden van huisdieren. Er staan in de Bestrijdingsmiddelenatlas op dit moment slecht 3 stoffen in de top 10 van overschrijdingen die thans nog een agrarisch gebruik kennen, terwijl in de volksmond boeren zorgen voor de vervuiling van het oppervlaktewater. Overigens kent de Utrechtse fruitsector over de afgelopen drie jaar in de metingen van het Hoogheemraadschap nihil aan overschrijdingen. De discussie moet dus ook hier breder gevoerd worden dan alleen over boeren. Als we het hebben over voedselveiligheid, het beperken, dan raakt dit voorgenomen beleid ook de beschikbaarheid van voeding. Het beperken van middelen of stimuleren c.q. verplichten richting biologische teelt raakt de haalbaarheid en betaalbaarheid van vers voedsel. Recent onderzoek heeft opnieuw aangetoond dat een voldoende fruitconsumptie het aantal ongezonde levensjaren dat ervaren wordt



met circa één derde terug zal dringen. Diverse onderzoeken tonen immers aan dat degenen met een voldoende fruitconsumptie tweeënhalve gezonde levensjaren extra kent ten opzichte van degenen met een lage consumptie. De groente- en fruitconsumptie is sinds 2021 met 10 procent gedaald. We eten slechts de helft van de aanbevolen hoeveelheden. Veel mensen kunnen zich nauwelijks een gezond eetpatroon veroorloven, maar een toenemend aantal mensen is ook bezorgd over de gezondheid van verse groente en fruit. Biologisch telen is prima, maar vraagt bijna dubbel zoveel grond en voor de consument ook 50 tot 60 procent meer aan bestedingen. Een deel van de bevolking zal zich dit kunnen veroorloven, een aanzienlijk deel niet. Met 2160 hectare fruitteelt kan Utrecht nu in principe in de eigen fruitbehoefte voorzien. Dat lukt niet als de productie duidelijk kleiner wordt door beleid dat de conventionele teelt onmogelijk maakt. Zie groente en fruit als een belangrijk preventief medicijn. Mijn oproep, neem de betaalbaarheid van vers voedsel serieus. Duw de sector niet in een richting waar productie en betaalbaarheid onder druk komen te staan. Ik dank u voor uw aandacht.

De voorzitter: Hartelijk dank voor uw bijdrage. De heer Starre, ik had u per ongeluk overgeslagen. Ik maak toch eerst het rijtje even af over dit onderwerp, anders gaat het door elkaar lopen. Ik kom zeker bij u terug zo. Dan de heer Van Haarlem van de Nederlandse Fruitteelt Organisatie. Gaat uw gang.

De heer Van Haarlem: Dank u wel, voorzitter. Geachte statenleden, namens de Nederlandse Fruitteelt Organisatie, kring Midden-Nederland, spreek ik als voorzitter in, en zelf ook als fruitteler vandaag hier, met een duidelijke boodschap dat dit ons rechtstreeks raakt en grote gevolgen heeft. We zijn verontwaardigd over de manier waarop van de voorgestelde KRW-maatregelen hebben vernomen. Niet via overleg met de provincie of het waterschap, maar via internet en de media. Dat is geen manier van samenwerken. Fruittelers worden direct getroffen door deze maatregelen, maar zijn niet betrokken bij het opstellen ervan. Dat ondermijnt het vertrouwen en maakt het moeilijk om samen een oplossing te merken. Er is veel onduidelijkheid. Wat houden deze maatregelen precies in? Waar zijn ze op gebaseerd en lossen ze het probleem daadwerkelijk op? Er wordt gesproken over verboden middelen, maar zonder onderbouwing of alternatief. Ondertussen draait de sector door met een strakke planning, seizoensdruk en nu dus ook een extra onzekerheid boven al de bestaande regelgeving. Wat extra wringt is dat de provincie nu generieke maatregelen aankondigt, terwijl er in de gebieden al hard wordt gewerkt aan concrete oplossingen. In de gebiedsprocessen zitten boeren en fruittelers aan tafel en die willen juist meewerken, maar nu dreigen we buitenspel gezet te worden voordat die processen zijn afgerond. En dat terwijl wij als sector al jaren aantoonbare stappen zetten. Uit metingen van HDSR blijkt dat het aantal normoverschrijdingen in het oppervlaktewater nihil is. Onze telers werken met precisie technieken, driftreductie en alleen middelen die strikt zijn toegelaten. We doen wat nodig is en dat mag ook gezegd worden. Dan is er nog de suggestie om over te schakelen op de biologische teelt, alsof dat eenvoudig is, maar dat is het niet. Omschakeling vraagt jaren, extra investeringen, nieuwe kennis en een markt die lang niet altijd beschikbaar is. Voor veel bedrijven is dat geen reële optie. Bovendien staat onze Nederlandse gangbare teelt bekend als schoon, vooruitstrevend, duurzaam en gecontroleerd. Onze boomgaarden leveren niet alleen fruit, maar zijn ook van maatschappelijke en landschappelijke waarde. Ze maken Utrecht mooier, ze zijn kenmerkend voor het landschap, zorgen voor verkoeling, huisvesten insecten, vogels en bijen, trekken recreanten en bieden werkgelegenheid. Denk aan gebieden zoals de Vijfheerenlanden, waar fruitteelt een belangrijke rol speelt in het agrarische landschap. Daar geldt bovendien een andere wateropgave, waterschap Rivierenland, dan bij HDSR. Eén generiek beleid doet geen recht aan de regionale verschillen. Tot slot, landelijk is het met het NLPG en het ULPG afgesproken dat we integraal en gebiedsgericht gaan werken aan bodem, water, natuur en landbouw. Wat zien we nu? Eén onderwerp, waterkwaliteit, wordt er juist uitgelicht, losgetrokken van het geheel. Dat maakt het beleid niet sterker, maar juist zwakker. Wij vragen nu trek dit recht, laat gebiedsprocessen hun werk doen, ga in gesprek met de sector, kies voor maatwerk, voor samenwerking, voor beleid. Dat werkt. Alleen zo zorgen we voor schoon water en een toekomstbestendige fruitteelt in de provincie. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk bedankt voor uw bijdrage. Als laatste de heer Koster namens Extinction Rebellion Utrecht. Gaat uw gang.

Frank Koster: Goedenavond. Ik ben Frank Koster, zoon van een bollenkweker, en sinds mijn pensionering ben ik onder andere actief in Extinction Rebellion. Ik wilde u hier iets vanavond voorhouden aangaande het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de land- en tuinbouw en iets over de aanpak van het oppervlaktewater. Mijn vader gebruikte



veel gevaarlijke en giftige middelen ter bestrijding van allerlei kleine beestjes die op onze tulpen, narcissen en hyacinten gemunt hadden, maar waarvan wij nu weten dat die beestjes een essentiële rol spelen in het ecosysteem. De voor mens en dier meest gevaarlijke middelen zijn 30 jaar, 40 jaar later intussen verboden, maar er zijn in de tuinbouw veel andere middelen bij gekomen, het meest in de bollen- en sierteelt. Over de gezondheidsrisico's van bestrijdingsmiddelen meldde een huisarts uit Drenthe mij gisteren vanuit een plattelands praktijk een verviervoudiging van het aantal Parkinson patiënten in vergelijking met 30 jaar geleden. Deze praktijk, in een gebied met veel land- en tuinbouw, heeft twee keer zoveel van deze patiënten als een praktijk in stedelijke omgeving. De wetenschappelijke samenhang met pesticiden is volgens deze arts onomstreden. We hebben hier in deze zaal eerder gepleit voor terugdringing van het gebruik ervan en voor de bevordering van de biologische sierteelt. Uw staten heeft hierover een motie aangenomen waarmee wij heel erg blij zijn. We komen hier er nog eens op terug, omdat er volgens ons meer gedaan kan en moet worden. Wij pleiten voor nieuwe maatregelen om het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de akkerbouw en tuinbouw, ook de fruitteelt, terug te dringen en wij pleiten ervoor dat de land- en tuinbouwbedrijven dat u, provincie, deze bedrijven stevig gaat ondersteunen, die bedrijven die meer extensief en meer met meer oog voor de natuur te werk willen gaan. De kosten van zo'n omslag mogen wat ons betreft niet alleen bij die bedrijven komen te liggen. Wij dagen de provincie uit bij uw steun afspraak te maken met kredietverstrekker de Rabobank, die zich graag een groen imago aanmeet. De waterkwaliteit in onze provincie is ronduit slecht te noemen. Allerlei vormen van vervuiling met pesticiden, stikstof, industriële lozingen en medicijnresten worden eerder groter dan dat zij minder worden. Volgens Europese richtlijnen moet ons oppervlaktewater in 2027 schoon zijn. Dat gaan wij bij lange na niet halen. Naar aanleiding van een Europees onderzoek, noemt emeritus hoogleraar Piet Verdonschot in de Volkskrant van februari van dit jaar als oorzaken wij handhaven niet stevig op de industrie en laten de landbouw op zijn beloop. Als dit zo doorgaat, wordt dit de stikstofcrisis in veelvoud. In de Utrechtse KRW neemt de provincie een aantal maatregelen die wij een stap in de goede richting vinden. We zouden het echter graag wat scherper en concreter zien. Een paar punten. Wanneer wordt het gebruik van glyfosaat in de Bethunepolder verboden? Boeren en tuinders, maar ook alle burgers, zijn geholpen met duidelijkheid hierover. Welke stappen gaan wanneer gezet worden tegen het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de grondwaterwinningsgebieden? En welke maatregelen worden er genomen tegen de meest schadelijke bestrijdingsmiddelen in de gehele provincie? Hoe gaan de vergunningen voor indirecte rioolozingen, die KRW-proof moeten zijn, hoe gaan die worden gehandhaafd? En misschien nog wel het belangrijkste, hoe gaat u uw beleid communiceren met boeren, tuinders en burgers? Zo zijn er meer vragen te stellen. Fracties, doe uw werk en duw de provincie zoveel mogelijk in de goede richting. Alle burgers en bedrijven hebben wat in te schikken, iedereen. We moeten allemaal wat minderen, zodat moeder aarde en haar ecosysteem nog een kans krijgen. Omdat het hier nu met name over het platteland en de landbouw gaat, wil ik graag ten slotte nog een oproep doen naar alle landbouwbedrijven. Wij gunnen u een gezond bedrijf waar u van kunt leven, maar we roepen u ook op om uw werk op een meer extensieve manier uit te voeren, waarbij dieren een dierwaardig bestaan hebben, waarin weidevogels en insecten die er volop aanwezig kunnen zijn en u zo weinig mogelijk schade berokkent aan uw natuurlijke omgeving, aan de gezondheid van uw burens en aan de gezondheid van uw gehele dorp.

De voorzitter: Mijnheer Koster, uw tijd is om.

Frank Koster: Nog één zin.

De voorzitter: Een laatste zin.

Frank Koster: Een sterke bereidheid om rekening met elkaar te houden en met de natuur te houden, gemeenschapszin, is wat wij in deze provincie hard nodig hebben. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank voor uw bijdrage.

9. Bebouwing rafelranden Soest en daarmee gepaard gaande extra verkeersoverlast

De voorzitter: Dan gaan we nu even terug naar de eerste inspreker die ik per ongeluk had overgeslagen, excuses daarvoor. Bebouwing rafelranden Soest en daarmee gepaard gaande extra verkeersoverlast. De heer Starre op persoonlijke titel, gaat uw gang.



Robert Starre: Dank. Mijn naam is Robert Starre. Praten met de Staten was mij onbekend. Ik werd erdoor getipt, door een buurman. En dank voor het initiatief, ik maak er graag gebruik van. Een stukje context, wij zijn overvallen door de gemeente Soest over woningbouw 2030-2040, op basis van feiten die niet of niet correct, of onwaarheden, zijn doorgedruwd in de politiek. En trouwens, het is een fantastisch recept. Het is beter als een straatbarbecue. Wat er is ontstaan is een ontzettende cohesie in de buurt, in de straat. Iedereen maakt tijd vrij, kwalitatief hoogwaardige gesprekken met elkaar en dit bevestigt gewoon dat de herontwikkeling die bij ons gepland staat op natuur en cultuurerfgoed, dat willen we gewoon niet. Niet op deze manier en de bizarre aanpak die de gemeente Soest heeft gedaan staan wij niet achter en is niet correct. Nogmaals, de positieve bijvangst van deze ontstane situatie is dat velen inzetten en hun kennis gebruiken en dat maakt gewoon macht, en niet macht in slechte vorm. Even een stapje terug. Wij zijn trots op Nederland en hoe Nederland georganiseerd is op het gebied van data en structuur. Als u kijkt naar het Kadaster, alle kaarten van het Kadaster zijn openbaar. Het Kadaster heeft een andere afdeling en dat heet PDOK. Daar kan iedereen, en heel veel bedrijven maken daar gebruik van, een API aanroepen met alle kaarten van heel Nederland, ook van ons gebied. Wij maken daar zelf een database, zodat we zelf de data kunnen aantrekken, omdat we dat niet krijgen van de gemeente Soest, zeker van andere instanties. Gelijkwaardigheid, wat uw professie als provincie is, jargon, de taal, dagdagelijks de materie, is dat voor ons, als inwoners van Soest, niet top of mind. We hebben à la minute een kennisachterstand en wij doen het als bewoners met vrije tijd en ambitie. Om partner te zijn aan tafel bij de provincie of bij de gemeente, dien je beide over de identieke informatie te beschikken. En daar zit nou echt dan ook het verschil. Ten eerste tijd en informatie. U bent programma's opgestart in het verleden. Even rang volgorde, er is U-Net, kwam ik achter, mobiliteit in de regio 2040, is al opgestart in 2012, NOVEX, een adoptief ontwikkelstrategie van de gemeente Utrecht, is ook gebaseerd op de bouwplannen van Soest, maar die lagen op andere gebieden, het coalitieakkoord, en gaan daarmee aan de slag van '23 tot '27, en dan een strategisch collegeagenda van hetzelfde. Wij willen graag een inhaalrace maken als bewoners qua informatie om gelijkwaardigheid te hebben en feitelijk mee te kunnen praten, maar ook te kunnen volgen wat de gemeente Soest vertelt en wil delen. Wij bouwen ons dus ons eigen dataportaal, gebaseerd op openbare data en openbare kaarten, maar ook de plannen van uw programma's. Verzoek om data, want daar gaat het mij om. Ten eerste de rafteranden, daar ontvang ik graag de digitale kaarten van de rode contouren en het versiebeheer, want daar zit mogelijk een verschil. Deze zijn namelijk niet te vinden. Of is dat toch achterkamertjespolitiek? Want waar gebouwd wordt is over de rode contouren heen, dat kan niet. Dan de plancapaciteit van de registratie van wonen, gaat over de hele provincie Utrecht en het gaat om 200.000 woningen. Dat wordt bijgehouden, kan iedereen op de website zien, in cijfers en overzichten, alleen het versiebeheer wordt constant veranderd en de data is eigenlijk niet met elkaar te matchen. En hoe zien we de verschillen met de vorige versies, de vooruitgang en de aanwas van nieuwe projecten of locaties? Is gewoon diffuus, onze bewoners. En daarnaast, als je naar die sheet kijkt, dan zie je eigenlijk dat er een soort verdichting wordt gedaan, progressie, en dat is dus de straten en de fase 1, onherroepelijk vastgesteld en voorbereiding en ideeën. Dat moet je kunnen volgen, anders kan het niet.

De voorzitter: De heer Starre, u bent door tijd heen.

Robert Starre: Ik begrijp het.

De voorzitter: Kunt u nog een laatste afrondende zin aan ons richten?

Robert Starre: Ja. Ons uitgangspunt is dat wij gerespecteerd willen worden als burgers en als initiatief, want ik spreek namens nog een paar andere mensen, en gerespecteerd en gewaardeerd gesprekspartner zijn voor de positie en voor de gemeente Soest. Wij willen wel, maar wel op een gecontroleerde manier. We willen tijd en aandacht op diverse vlakken van de provincie hebben en we kijken daarnaar uit.

De voorzitter: Hartelijk bedankt voor uw bijdrage. U mag uw microfoon uit doen. Sommige van uw vragen waren wat technisch van aard, die kunnen de statenleden niet aan u aanleveren. Ze kunnen wel met u in gesprek over de plannen, maar de technische kant van de zaak zou misschien meer bij het ambtelijk apparaat komen te liggen van de provincie en dan kunt u een vraag indienen of u de stukken ter beschikking kunt stellen. Het is een advies van mij.

10. Nu Bijsturen

De voorzitter: Dan de laatste van het rijtje, Nu Bijsturen. Mevrouw Copijn namens de Bee Foundation, gaat uw gang.

Mevrouw Copijn: Geachte leden van de provinciale staten, beste bondgenoten, zag u vanochtend ook dat prachtige ochtendlicht schijnen over de Leersumse heide of de Kaapse Bossen? Wat een rijkdom. Onze provincie is zo mooi, zo divers. De Utrechtse Heuvelrug met haar bossen en heides, de Nederrijn met haar kleigronden. We hebben het allemaal. Het is een voorrecht om hier te mogen leven. Het maakt mij trots. We hebben iets moois samen. Ik zag het toen ik vanmorgen langs vloog. Ik ben een hommelmel. Misschien kent u mij vooral als dat kleine zoemende beestje tussen uw bloeiende bloemen. Maar ik sta voor zoveel meer. Ik behoor tot de grootste wilde bijen soort van Nederland en sta hier namens alle bestuivers. Ook dat maakt mij trots, maar het is hommeles, ook in Utrecht, want meer dan de helft van ons wilde bijen staat op de rode lijst. We sterven in zorgwekkend tempo uit en dat is voor jullie mensen ook een groot probleem, want wij zijn het zoemende hart van uw voedselvoorziening en het zoemende hart van onze natuur. Zonder ons blijven uw fruitbomen kaal, verschromelen uw groentetuinen en zijn de schappen van de supermarkt vrijwel leeg. Ruim 80 procent van alle bestuiving dankt u aan bestuivende insecten zoals wij. Wij zijn het die sinds de laatste ijstijd zorgen voor een rijke diversiteit aan planten en bomen. Zo zorgen wij niet alleen voor uw voedsel, maar ook voor een functioneel ecosysteem en daarmee voor een stabiel klimaat, verkoeling en schone lucht. Uw welvaart, uw eten, uw gezondheid hangt allemaal samen met het werk dat wij dag in dag uit in stilte verrichten. Drie van iedere vier hapjes die u eet dankt u aan onze bestuivingsdiensten. Geen dank hoor, al is een beetje bestaansrecht wel terecht. De Nederlandse Bank heeft berekend dat het verlies van ons bestuivers de Nederlandse economie zo'n 510 miljard gaat kosten. Dit is dus niet alleen een natuurprobleem, het is een mensen probleem. Ons voortbestaan is uw bestaansrecht. Wij bijen zijn uw bondgenoten voor een leefbare toekomst. U wilt als provincie onze levensomstandigheden verbeteren en hiervoor is een plan geschreven, rapportage Nu Bijsturen. Hierin komt op wat u allemaal doet en dat is mooi, maar ook benoemt u dat, ondanks uw inspanningen, het tij nog niet gekeerd is. Waar ligt dat dan aan? De drukfactoren waar wij last van hebben zijn toch al jaren bekend? In uw welbegrepen eigenbelang stellen wij voor een bondgenootschap te sluiten. Onze oproep, geef aan dat u de rechten van bijen wilt erkennen. Utrecht heeft een naam hoog te houden. Als provincie met groene ambities kunt u het voortouw nemen en als eerste overheid rechten aan bijen toekennen, een wereldprimeur. Zorg voor een gezonde leefomgeving waarin wij kunnen floreren, zodat wij ook blijven bijdragen aan uw welzijn en dat van toekomstige generaties. Kies voor beleid dat niet alleen op papier staat, maar ook doorwerkt tot de parken, de akkers, de bossen, de weides, de moestuinen en de supermarkt. Spreek u uit. U als provinciale staten bent bij machte om het tij te keren. U heeft invloed op grondwaterbescherming rondom drinkwaterbronnen, u kunt natuurinclusieve landbouw stimuleren en milieuverordeningen vaststellen, u kunt basiskwaliteit natuur garanderen in de Omgevingsvisie. Eén, wij roepen de provincie op de rechten van de bij te erkennen en door een intentieverklaring op te stellen en deze te tekenen. Twee, stel een voogd aan die onze belangen behartigt en onderzoek doet hoe dit geborgd kan worden in een sociaal en ecologisch netwerk. Drie, volg de ambitie van provincie Zuid-Holland, zodat de hele provincie in 2030 een bijenlandschap is. Als zij het kunnen, kunt u het zeker. Door aan ons rechten te geven en bescherming erkent u niet alleen ons bestaansrecht, maar ook dat van uw kinderen en kleinkinderen. Het is niet alleen een morele keuze, maar een verstandige investering in een veerkrachtige en gezonde toekomst voor ons allemaal. Met zoemende dankbaarheid en een dringend appel op uw wijsheid, mevrouw Hommel.

De voorzitter: Bijzonder bedankt voor uw bijdrage. Dank u wel. U kunt allen weer plaatsnemen op de publieke tribune. Tegelijkertijd roep ik dan nogmaals vijf mensen naar voren. Dat is mevrouw Visser, de heer De Hei, de heer Eschel, mevrouw Danen en de heer Storm. U bent er allen bijna, helemaal goed.

11. Het ganzenbeheer in de broedtijd (in het bijzonder NNN-gebied Marickenland)

De voorzitter: De eerste bijdrage is van mevrouw Visser op persoonlijke titel, neemt u even de tijd, en dat gaat over het ganzenbeheer in de broedtijd, in het bijzonder in het NNN-gebied Marickenland. Mevrouw Visser, ik geef u het woord. Gaat uw gang.

Mevrouw Visser: Ik ben mevrouw Visser. Ik woon in de wijk Zuiderwaard, Vinkeveen, voor degene die het kennen, dat is de wijk direct ten zuiden van de N201 in Marickenland. Al vele jaren horen bewoners uit de wijken Zuiderwaard en

Westerheul Vinkeveen, direct grenzend aan Marickeland, vanaf begin maart tot ver in de zomer de jachtpartijen in hun directe omgeving. Uit mijn eerdere mailwisselingen, 2025, donderdag 6 maart, nog vóór zonsopgang was het zo luid, het ging uren door. De jager zat heel dichtbij, rond of in het bos aan de oostkant, zo vlak bij de woonwijken, dat galmt geweldig, evenals het gekerm van de ganzen. Deze ganzen zitten hier al jaren, het zijn een soort huisganzen. Dus wat is het probleem? Ga eieren prikken, ga eieren schudden of maak er een omelet van. Dit is Marickeland-Oost, 100 procent NNN-natuur en notabene in inrichtingsfase 1. Er lopen wandelpaden direct waar de schutter actief is. Er zijn joggers in de morgen. Volgens zeggen is de schutter bij jullie bekend, maar de WBE gedooft zijn optreden. Personen die ondanks diverse verzoeken blijven jagen tijdens het broedseizoen hebben het empathisch vermogen van een mandarijntje. In officiële natuur, vlakbij weidevogelkerngebieden. Het eerste kievitsei is daar gevonden, op zo'n korte afstand van woonwijken. Dat zijn geen jagers. Ik betwijfel de rechtmatigheid van de betreffende vrijstellingen en onze heffingen, gezien de Europese wetgeving zoals de vogel- en de Habitatrichtlijn en ook de nationale regelgeving, waarin een simpele nestverstoring van een mus al een strafbaar feit is. Bij hoge uitzondering mag hiervan worden afgeweken, maar dan komt toch zeker eerst een andere periode van het jaar in beeld en met inzet van alternatieve middelen, zonder jachtgeweer en geknal, zoals drones, eieren prikken, eieren schudden, et cetera. En ook rekening houdend met de locaties, zoals bijvoorbeeld Marickeland. Ik verzoek de provincie dringend zo spoedig mogelijk na te denken over een nadere aanscherping van kaderstelling en normen inzake de betreffende regelgeving en besluitvorming over de grauwe gans, zoals provinciale vrijstelling, ontheffing koppelreductie, ontheffing populatie reductie, ontheffing Schiphol 10 kilometer zone en de ontheffing nestreductie. Ik verzoek geen vrijstelling of ontheffing in het broedseizoen van alle weidevogels en alle watervogels, inclusief de ganzen. Het broedseizoen vangt op 15 februari al aan. Het eerste kievitsei wordt ruim voor 15 maart al gevonden. Geen vrijstelling of ontheffing op zon- en feestdagen in gebieden die ook een recreatiefunctie hebben, zoals Marickeland, geen vrijstelling of ontheffing in gebieden binnen één kilometer van stedelijke bebouwing en nestreductie alleen met alternatieven en vooral stille, geluidloze middelen. Tot slot, wie mij kent weet dat ik geen doetje ben als het gaat over noodzakelijke pacht, maar wij zijn de enige schepsels op aarde met een ziel en een geweten. De regie over leven en dood is onderdeel van onze beschaving anno nu. Het afknallen van levende wezens die onderdeel zijn van onze positieve beleving, van onze directe omgeving, in de meest cruciale periode van hun leven, is ronduit verachtelijk, abject. Dus als u in dit huis weer eens praat over dierenwelzijn, zwijg. Zwijg zolang u geen einde maakt aan dit soort activiteiten. Ik dank u.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage.

12. Het stikstof en natuurbeleid in de provincie Utrecht

De voorzitter: Dan de heer De Hei op persoonlijke titel en hij spreekt in over het stikstof en natuurbeleid in de provincie Utrecht. Gaat uw gang.

Wouter de Hei: Geachte statenleden, mijn naam is Wouter de Hei. Ik spreek vandaag tot u als ingenieur, wetenschapper en initiatiefnemer van stikstofinfo.net, maar vooral als betrokken burger en als broer. Mijn zus woont om de hoek in de stad Utrecht samen met haar partner en een zoontje Freek, mijn neefje van vijf. Ze wonen al jaren in een extreem klein appartement en zoeken al net zo lang naar een fatsoenlijke woning. Utrecht is onbetaalbaar geworden en niet alleen voor jonge gezinnen, maar zeker ook voor starters, studenten en mensen met een normaal inkomen. En toch blijven we ook hier beleid maken dat de bestaande spanningen in deze provincie verder vergroot. Natuurlijk is Utrecht bijzonder met de Utrechtse Heuvelrug, het rivierengebied en als een van de dichtstbevolkte provincies van Nederland, meer dan 1000 inwoners per vierkante kilometer. Hier wonen bijna anderhalf miljoen mensen en alles komt samen, natuur, landbouw, infrastructuur, industrie en woningbouw. Juist daarom verdient Utrecht zorgvuldig beleid gebaseerd op feiten, op vertrouwen en op samenwerking. Toch zie ik dat u toestaat dat besluitvorming over deze complexe gebiedsprocessen worden gestuurd op basis van zwakke wetenschap en een computermodel dat lokaal totaal ongeschikt is. Ik heb het over Aries, een model dat niet correct is gevalideerd, dat extreme onzekerheidsmarges bevat, maar wel zeer grote juridische gevolgen heeft. Dit is een computer says no benadering, autistisch beleid dat elke menselijke maat verliest. In Utrecht zijn zo'n 2500 archaïsche bedrijven actief, vooral in de melkvee, varkens, pluimvee en in de fruitsector. Verder zijn er 135 PAS-melders die ten onrechte zonder vergunning zitten, vaak zijn dit kleine familiebedrijven. Deze boeren hebben zich netjes gemeld tussen 2015 en 2019,

maar na de uitspraak van de Raad van State is hun juridische status onderuitgehaald. Utrecht wil hem legaliseren, maar heeft onvoldoende stikstofruimte en ondertussen hangt handhaving boven hun hoofd. Mijn dringend verzoek aan u is, ga niet handhaven en als dat onvermijdelijk is, voer dan maar zo lang mogelijk rechtszaken, maar geef uw boeren tijd, perspectief en de ruimte om te blijven. Natuurlijk hebben onze groei, onze consumptie en mobiliteit invloed op de natuur. We gaan in Nederland richting 20 miljoen inwoners, maar beleid moet dan juist menselijker worden, gebaseerd op samenwerking, observaties en echte data, en niet op extracten modellen die lokaal geen steek houden. Let op, het rijk maakt inmiddels een draai. Men praat over bufferzones, gebiedsgerichte convenanten en emissie sturing, maar Utrecht blijft vasthouden aan het oude pad. Bikkelharte juridische dwang, gebaseerd op rekenwerk dat nooit is gevalideerd. Mijn oproep is eenvoudig, stop daarmee, niet volgend jaar, maar vandaag. Laat dit geen provincie zijn waar modellenbeleid boven de mensen staat. Monitoring is natuurlijk nodig, daar ben ik voor, maar dan wel met moderne technologie en mensen uit de praktijk. In de Gelderse Vallei loopt een prachtig voorbeeld, professor Henk Kievit van Nyenrode en professor Dick Heederik ondersteunen gebiedsprocessen en meten op 70 locaties de ammoniakconcentratie en mijn verzoek aan u is, ga dit steunen. Maar denk verder, werk samen met innovatieve bedrijven, zoals Caeli, die stikstofstroom in beeld brengt via satellieten, en in Zeist zit bijvoorbeeld hi-tech bedrijven zoals Sanitas, die ammoniaksensoren en watersensoren heeft om op grote schaal zowel natte depositie maar ook de waterkwaliteit te kunnen meten. U heeft er in de provincie de mensen, de technologie en de wil en gebruikt dat en zet in op meetbare voortgang in plaats van een juridische fictie. Ik ken tientallen boeren in deze provincie. Het zijn gewone mensen, vaak generaties lang actief op die plek. Zij voelen zich in de steek gelaten. Zij willen meewerken aan emissiereductie, maar dat lukt niet zolang het kip en het ei probleem blijft bestaan. Zonder legalisatie van de PAS-melders, zonder vergunningen voor innovatie, kunnen zij niks veranderen. Beste statenleden, sociaal beleid begint bij luisteren, bij vertrouwen en samenwerken, niet bij stilstand opgelegd door een model dat realiteit buiten slaat. U vertegenwoordigt alle inwoners van Utrecht, de gezinnen zonder woning, de ondernemers zonder vergunning en boeren zonder perspectief. Laat Utrecht de provincie zijn die kiest voor empathie, innovatie en samenwerking en niet voor een eenzijdige modelpolitiek. Ik dank u voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage.

13. De N201 bij Mijdrecht

De voorzitter: Dan zijn de volgende drie sprekers hier om te praten over de N201 bij Mijdrecht. Allereerst geef ik het woord aan de heer- Ik moet eerst even zeggen wanneer dit op de agenda staat. Op de agenda van de commissie Bereikbaarheid en Energietransitie van woensdag 14 mei staat het statenvoorstel Toekomst N201 deelproject Mijdrecht ontwerp optimalisatie ter bespreking geagendeerd. Ik nodig de sprekers van harte uit om volgende week het debat in de commissie over het statenvoorstel ook bij te wonen. Ik geef als eerste het woord aan de heer Eschel op persoonlijke titel. Gaat uw gang.

De heer Eschel: Geachte voorzitter, leden van de staten, dank u wel dat ik hier namens mijzelf en andere ondernemers uit Waverveen het woord mag voeren. We staan hier met een gezamenlijk verzoek, voortkomend uit zorg en uit betrokkenheid bij de toekomst van ons gebied. Het gaat ons om de bereikbaarheid van onze bedrijven aan het Waverveensepad en de Poeldijk. Zoals de plannen er nu liggen dreigen wij die bereikbaarheid deels kwijt te raken. Door het ontbreken van een directe aansluiting op de nieuwe rotonde bij het Shell-station, worden onze klanten en leveranciers gedwongen om een flinke omweg te maken. In plaats van een logische, korte route komen ze terecht in een lange, onaantrekkelijke rit door het industrieterrein of, en dat baart ons nog meer zorgen, als sluipverkeer dwars door het dorp Waverveen. Dat laatste is precies wat we samen willen voorkomen. Wij willen geen onnodige verkeersdruk in onze dorpskern, maar we willen ook geen afnemende bereikbaarheid, geen verloren klanten en geen slechter vestigingsklimaat voor onze ondernemingen. De ondernemers aan het Waverveensepad en Poeldijk zijn belangrijk voor de lokale economie, voor werkgelegenheid en voor de leefbaarheid van Waverveen. We vragen u dan ook met klem om in de verdere uitwerking van de plannen rekening te houden met een directe aansluiting op de rotonde bij het Shell-station. Dat is niet alleen in ons belang, maar in het belang van verkeersveiligheid, de doorstroming en de toekomstbestendigheid van ons gebied. We zijn bereid om mee te denken om oplossingen te

zoeken die technisch en financieel haalbaar zijn, maar zonder aansluiting dreigt een situatie waar niemand bij gebaat is. Ik dank u hartelijk dank, voor uw aandacht, en hoop op uw steun.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Mevrouw Danen namens de Bewonerscommissie Waverveen, gaat uw gang.

Mevrouw Danen: Beste leden van de provinciale staten, bedankt voor deze gelegenheid om in te spreken namens de Bewonerscommissie van Waverveen over het laatste ontwerp van de N201 bij Mijdrecht. Een voor de inwoners van Waverveen zeer onwenselijk neveneffect van de strekking van de bocht, is de komst van een immens bedrijventerrein. Wij staan als bewonerscommissie voor het behouden van de leefbaarheid van ons kleine dorp van 800 inwoners en die wordt door het strekken van de bocht op twee manieren bedreigd. Ten eerste door de realisatie van een groot bedrijventerrein van 20 meter hoog in de weilanden van onze achtertuinen. Ten tweede door het voorstel van de gemeente om vanaf dit bedrijventerrein een auto aansluiting te realiseren naar en door ons dorp, waardoor wij als dorp te maken zullen krijgen met onnodig extra sluipverkeer en in het ergste geval te maken krijgen met verkeer van en naar het nieuwe bedrijventerrein. Dit bedreigt de rust en de veiligheid van de inwoners, maar ook van de vele recreanten binnen en buiten onze provincie die genieten van de natuur in en om ons dorp heen. Het nieuwe ontwerp van de N201 met een turbotronde ter hoogte van de Shell biedt gelukkig een gedeeltelijke oplossing voor de problemen die voor ons opdoemen. Door het realiseren van een autoverbinding vanaf het Waverveensepad op deze rotonde, behoudt Waverveen de huidige bereikbaarheid en is ontsluiting naar het nieuwe bedrijventerrein niet langer nodig. Wij verzoeken u daarom om in het ontwerp een auto aansluiting te realiseren op de betreffende rotonde, bij voorkeur uitsluitend voor bestemmingsverkeer. Tijdens de informatiebijeenkomst hebben wij van de projectleider begrepen dat deze optie heel erg reëel is. Ook in ons overleg dat wij hebben gehad met de gemeente en de verantwoordelijke wethouder is gebleken dat ook zij voor deze oplossing willen kiezen en deze als de beste oplossing zien. Omdat hiermee een auto verbinding in het ruimtelijk kader van bedrijventerrein de bocht kan komen te vervallen, lijkt er ook geen extra kosten gemaakt te hoeven worden van overheidsmiddelen omdat er nog steeds sprake is van het realiseren van slechts één verbindingsweg. Wij gaan ervan uit dat u hier met de gemeente de Ronde Venen uitkomt qua ruimtelijke plannen en kosten. Bedankt voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Dan de heer Storm namens VIB de Ronde Venen. Gaat uw gang.

De heer Storm: Voorzitter, dank u wel. Geachte statenleden, als belangenbehartiger van de lokale economie in de Ronde Venen heb ik vanavond grofweg twee vragen aan u. Eén over nauwkeurig onderzoek en één over het openhouden van een bestaande weg, het Waverveensepad, wat mijn twee voorgangers ook hebben aangehaald. Waarvan u ervan uit kunt gaan dat als bewoners, gemeente, bedrijven van Waverveen en ik als vertegenwoordiger van de bedrijven op dat nieuwe bedrijventerrein allemaal hetzelfde denken, dan zal dat ook misschien wel de beste oplossing zijn. Heel brutaal natuurlijk om u dit te vragen, want we zijn al echt heel blij dat u zoveel aandacht geeft rondom de nieuwe N201, die echt enorm welkom is, die nieuwe N201. Maar ik stel de vragen toch, sorry. Ik merk dat u vanavond al heel veel heeft om over na te denken, maar daar komt toch nog wat bij. De N201 moet er straks zo uit zien en werken dat we ons niet kunnen voorstellen dat we zo lang hebben gedaan met een weg die niet meer past bij het Mijdrecht van nu. Mijdrecht is een serieus dorp met 620 bedrijven op het bedrijventerrein en we zijn niet meer het dorpje van wat huisjes en een watertje. Mijdrecht noem ik regelmatig een beetje gekscherend, sorry, jullie als Waverveeners, maar ik noem Mijdrecht af en toe de hoofdstad van de Ronde Venen en dat is niet helemaal onterecht. Die weg die moet daarbij passen. De N201 moet straks weer een weg zijn met een fijne doorstroming. Geen ongelukken meer, medewerkers die snel van en naar het werk kunnen, die vrachtwagens die daar goed kunnen rijden, laden, lossen, opladen op het bedrijventerrein en natuurlijk veel meer. De nieuwe N201 moet een succes worden en daar werken jullie als mensen van de provincie berenhard aan en als VIB werken we daar graag aan mee, door bijvoorbeeld inzichten te delen. Dat doe ik ook bij deze. Dames en heren, bij het laatste plan dat we zagen, zagen we twee zaken die ons een beetje onrustig maken. Nou ja, niet heel onrustig, maar wel als we zien dat het een klein beetje verstopt stond in het stuk van Arcadis dat ze hadden meegestuurd met de tekeningen. Daar stond in beschreven dat die twee rotondes die nu op de tekening staan extra onderzoek vragen. Het is eigenlijk een kritische blik op hun eigen aanpak, een onderzoek of het wel echt een beter idee is om deze zogenaamde turbotronde in te zetten in plaats van een VRI, die niet alleen op specifieke momenten van de dag instelbaar zijn, maar ook op momenten dat er nieuwe

verkeersinzichten komen. We zijn bang dat we, zonder verder heel erg grondige studies, misschien straks een verkeerde keuze maken voor die rotondes en dat de N201 niet goed lijkt door te stromen straks. Maar ook is er zorg over de wegen die op de N201 aansluiten, want als straks het verkeer uit het dorp of vanuit het bestaande bedrijventerrein de N201 op wil, dan stroomt het daar ook vol, als ze niet via die rotonde de N201 op kunnen. Verder willen we dat onderzoek ook graag op het traject tussen de twee rotonden, want daar gaan vier banen samen naar weer een tweebaans opzet en dan weer terug naar een vierbaans opzet om de rotonde op te kunnen. Het lijkt aannemelijk dat hierdoor opstoppen ontstaat. Nu ben ik geen verkeersdeskundige en durf ik niet te zeggen dat dit gebeurt, maar het lijkt er zo op. Ik voel aan dat dat gaat gebeuren. Dus ook op dat stuk willen we pleiten voor het opvolgen van het advies van Arcadis, namelijk alles heel goed vooraf toetsen met de studie voordat u een besluit neemt straks. Verder is er nog een zorg voor de ondernemers in Waverveen die ik nogmaals wil uiten. We pleiten voor het openhouden van het Waverveensepad en deze niet doodlopend te maken. Dat maakt dat mensen gemakkelijk kunnen kopen of leveren bij deze bedrijven. Dat geeft geen grote stroom mensen, maar het beperkt deze bedrijven verder niet. Bovendien betekent dat dat er geen weg van het nieuwe bedrijventerrein hoeft te komen richting het Waverveensepad. Dat scheelt straks verkeersbewegingen op het bedrijfsterrein en de ondernemers in Waverveen blijven net zo goed bereikbaar als ze al waren. Kortom, ik had twee vragen beloofd, maar daarvan gaan er- Dat zijn er eigenlijk vier, waarvan er drie over dat onderzoek. Eén, wacht bij het nemen van uw besluiten op de grondige studieresultaten over de rotondes in vergelijking met een VRI-oplossing. Tweede vraag, wacht met het nemen van uw besluit op de studie uitkomsten omtrent de verwachte druk op de toegangswegen vanuit het dorp en het bedrijventerrein als oprijden op de N201 veel tijd gaat kosten. Vraag drie, wacht met het nemen van besluiten op de studieresultaten over twee- of vierbaans tussen de twee rotondes. Verzoek Arcadis of een andere instantie tot zo'n onderzoek. En dan de vierde vraag, overweeg het Waverveensepad niet doodlopend te maken en dus open te houden ten gunste van de ondernemingen in Waverveen, dan hoeft er ook geen extra weg door het nieuwe bedrijfsterrein gemaakt te worden. Wilt u verder nog iets weten over onze visie op de N201, dan hoop ik dat u ons weet te vinden. Dank u wel.

De voorzitter: Helemaal mooi binnen de tijd. Dank u wel. Ook u kunt nog even terug op de publieke tribune, want bij hoge uitzondering, dat wil ik er wel even bij zeggen met wat strenge stem, geven we toch de ruimte aan iemand die gezegd heeft zich gemeld te hebben, maar waar het niet helemaal duidelijk van was of dat nu wel of niet gelukt was. En dat is de heer Van Ravels en hij komt inspreken over de statenbrief Informeren toekomstvisie landgoed Paleis Soestdijk, wat eerder deze avond ook al op de agenda heeft gestaan, waarbij ik een kleine introductietekst heb genoemd. Die zal ik hier nu niet herhalen. Neemt u plaats en ik geef u het woord.

Marc van Ravels: Dank voorzitter dat u mij alsnog de gelegenheid geeft om de staten toe te spreken. Het laatste wat ik wil is met u in discussie gaan, dus begrijpt u me goed, maar ik heb mij keurig met de mail aangemeld en dat is ook door mevrouw Kievits van de griffie bevestigd. Maar goed, daar gaat het nu helemaal niet om. Ik ben blij dat ik u, staten, mag toespreken. Een enkel woord over Paleis Soestdijk. Het is al eerder aan de orde geweest en ik wil graag beginnen met u een groot compliment te maken als staten. Want, zeer tot onze aangename verrassing, bent u geïnteresseerd over de voortgang van Paleis Soestdijk en dat doet ons goed. En als voorzitter van de Parel van Baarn behoren wij tot een van de 11 partijen die in het gelijk gesteld zijn door de Raad van State vorig jaar januari '24, de vernietiging van het bestemmingsplan, en het is dus heel goed dat u weet wat er nu speelt. Wat heel bijzonder is, u als staten nodigt ons uit, en andere partijen, maar wie zich in stilte verhuut, is de gemeente Baarn zelf. Het is goed dat u zich realiseert dat wij door de gemeente niet gehoord worden. Maar nogmaals, u als provincie stelt zich daarvoor open en wij stellen dat buitengewoon op prijs. Nu bent u geïnformeerd door mevrouw Van Gessel, door gedeputeerde staten, over de gang van zaken, maar zeer tot onze verbazing ontbreekt een heel belangrijk element in die informatie. En we praten nu, althans het idee is u heeft dat eerder gehoord, om het landgoed te splitsen, maar wat er niet in de informatie staat, is dat die splitsing helemaal niet zomaar kan. Het Rijk, in casu het Rijksvastgoedbedrijf, moet toestemming verlenen en tot onze grote verbazing staat dat niet in de informatie die u ontvangen heeft. Het zou zomaar kunnen zijn dat het Rijksvastgoedbedrijf helemaal geen toestemming geeft, met andere woorden, dat het hele plan nu al in de prullenbak kan, het nieuwe plan. Het kan ook zijn dat het Rijk aanvullende voorwaarden stelt. Nogmaals, het Rijksvastgoedbedrijf bedoel ik daarmee. En ook dat is van belang, dat u dat weet, dat u zich dat realiseert van het is helemaal niet zoals het ons nu wordt voorgesteld, het zou heel anders kunnen zijn. En dat brengt mij ook op een toch staatsrechtelijk punt. Hoe kan het zijn dat het ene overheidsorgaan het andere overheidsorgaan niet fatsoenlijk informeert? Waarom krijgt u



deze belangrijke informatie niet tot u? Er wordt u gewoon informatie onthouden. Er wordt gesproken over tijdschema's, maar die tijdschema's zijn helemaal niet haalbaar als het Rijksvastgoedbedrijf nog moet beginnen om na te denken of ze überhaupt wel toestemming willen verlenen. Dat hebben wij ook als Parel van Baarn in de brief geschreven aan provinciale staten. Nogmaals, dat is buitengewoon zorgelijk, dat essentiële informatie niet correct gedeeld wordt. En daar durf ik toch ook de gedeputeerde op aan te kijken, van hoe is het mogelijk dat dat ook in de brief van de gedeputeerde aan de staten niet eerlijk gezegd wordt? Trouwens, het heeft niks met eerlijkheid te maken, het is gewoon de waarheid. Ja, we moeten nog afwachten hoe het Rijksvastgoedbedrijf oordeelt en het zou kunnen zijn dat het Rijksvastgoedbedrijf geen toestemming verleent voor die splitsing. Voorzitter, daarmee wil ik het eigenlijk op dit moment bij laten, maar ik wil toch aangeven dat zich langzamerhand opnieuw de contouren zich aftekenen voor een nieuwe gang naar de Raad van State. Want als de ene overheid de andere overheid niet goed informeert, als de informatie ontoereikend is, dan kunt u zich voorstellen hoe de administratief rechter hierover gaat oordelen. Willen wij dat? Nee, dat willen wij uitdrukkelijk niet. Daarom vinden wij het heel belangrijk dat u als staten de informatie terugstuurt naar de gemeente Baarn, of in ieder geval ook eerst naar GS en dan naar de gemeente Baren, en vraagt wij willen zuiver geïnformeerd worden. Wij willen de precieze stand van zaken weten en wij willen ook graag horen waar de kinken in de kabel nu zijn en mogelijk in de toekomst. Dat is wat ik als afsluiting zou willen zeggen. Dank u wel, mevrouw de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Blijft u vooral nog even zitten, dan doe ik netjes de sluiting. Kunnen we daar meteen heen.

14. Sluiting

De voorzitter: We zijn aan het einde gekomen van het eerste deel van Praten met Staten en ik wil u allen hartelijk nogmaals bedanken voor uw inbreng en mocht u na uw bijdrage de behoefte hebben om door te praten, bent u van harte welkom om nu in de foyer, buiten de statenzaal, daar te praten. Daar staan statenleden en commissieleden voor u klaar om u te ontmoeten, ook twee gedeputeerden zijn vanavond aanwezig. Ze zijn te herkennen aan de badge, die hebben we allemaal netjes op en statenleden, als u hem nog niet op heeft, ga hem vooral even halen. Daar staat de naam en de fractie op van het statenlid. Er zal een hapje en een drankje voor u klaarstaan en ik wens u een prettig gesprek toe. Dank u wel.